

ИК "Унискорп"

Борислав Пекич

Човекът, който ядеше смъртта

Превела от сръбски
Жела Георгиева

откъс

Попие имаше твърде много работа, за да се замисли сериозно за новите ветрове, които задухаха. Напоследък не се чувстваше особено добре. Страдаше от силни стомашни болки. Все по-често откриваше в изпражненията си жълтеникаво-белезникави следи от несмлени присъди. Но когато, подтикнат от свежата новина за близкия обрат, се замисли за него, сам се учуди колко малко се зарадва. Не изпадна в малодушие. Не вярваше в обратите. Париж злокобно напомняше за дните, когато Дантон го напусна, когато всички настояваха за край на Терора. Но дойде краят на Дантон. Терорът го надживя и стана още по-жесток. Повече го тревожеше фактът, че съдебната зала на Революционния трибунал отново щеше да се изпълни с известни личности, чиито присъди не смееше да изяжда.

Изплашен, че когато Робеспьер излезе от летаргията си, ще остане съвсем без тях, през юли – месидор – Попие започна да изяжда по две присъди дневно. Смъртници имаше достатъчно, та можеше да поглъща дори по няколко, без никой да забележи. Ограниченията не зависеха от неговата сила, воля и усърдие, а от слабия му стомах.

Понякога повръщаше. Това го притесняваше най-много. Тъй като беше принуден да изгълта присъдата на коларя Мароле, без да я накъса на ситни парченца и без да я сдъвче хубаво, без малко щеше да я повърне в ръцете на дежурния съдия.

На 8 термидор, или 26 юли, Робеспьер се появи в Конвента и държа реч, която не развълнува дори неговите последователи. Никой не го разбира. Понеже не чува имената, чиято смърт се иска, *tricoteuses* – плетачките от галерията, не разбраха, че Републиката пак е в опасност. Мълчаливо плетяха своите чорапи и нищо не се случи. В Канцеларията на съда изтълкуваха случая като неблагоприятен за Неподкупния. Още на другия ден – 9 термидор, писарят Шоде си позволи да излее сдържаната си завист към Попие. Предложи му, наистина шепнешком, още сега да впише името на Робеспьер в своя Протокол.

- А можеш и да престанеш да приличаш на него – добави злобно.

Попие не го чу. Нито пък няколко часа по-късно разбира, че Конвентът е гласувал Робеспьер да бъде арестуван. Пред него, натрупани една върху друга, лежаха присъдите на четирийсет и петима души – днешната дажба

на гилотината. Между тях беше и неговата – присъдата, която щеше да изяде днес за обяд. Този път само една. Само един мъж беше толкова анонимен, че можеше без риск да го запази. Колебанието, заради което не чу Шоде, доста дълго не му позволи да се заеме с обяда. Човекът се казваше Жозеф Гаринио. Беше собственик на къща в едно предградие. Наемателите му го обвиняваха, че дарява парите, които ограбва чрез високите наеми от тях, на контрареволуционерите. Попие не вярваше в това. Гаринио беше предан на Революцията. Но беше свиня. През 1789 година го беше изхвърлил посред зима от стаичката, която беше наел.

Не заслужаваше да живее.

И с остър краснопис Попие го вписа в Протокола.

Тогава у него се извърши второто, по-мощно преобразование от първото.

Не искаше заради Гаринио днес никой да не се наслади на милосърдието му. Не би било справедливо. Другите четирийсет и четирима бяха по-влиятелни личности, от които по-рано се боеше. Вече не изпитваше никакъв страх. Учудваше се, че някога го е изпитвал.

Какво му беше казал Шоде? Нещо неприятно, във всеки случай. Жалко, че не можеше да впише името му на мястото на онзи от четирийсет и четиримата осъдени, когото щеше да избере днес.

Сигурно и това щеше да може да направи някой ден.

Без да избира, разсеяно, оставяйки се на капризите на ръката, взе от купчината на масата присъдата на Арнусе – чудака, който твърдеше, че всеки, който бъде убит на гилотината, ще отиде право в рая и я изяде с наслада, каквато отдавна не беше изпитвал.

Същата вечер, докато в Отел дьо Виле, където се намираше под закрилата на Комуна, арестуваха Максимилиан Робеспьер, на тавана на Палатата на правдата арестуваха и него. Не се бранеше, дори не попита в какво го обвиняват.

За своя *эвоздей* научи съвсем случайно.

Гражданинът Арнусе на всяка цена искал да отиде в рая. Когато списъкът за екзекутиране бил прочетен, той се възмутил защо го няма в него. Упорито доказвал, че и той е осъден на смърт. Дежурните съдии имаха трудности с хората, които отричаха това. Само заради странността на искането Вилет се съгласи да направи проверка. Протоколът от съда потвърди разказа на Арнусе. Как бе възможно тогава да го няма в списъка за екзекутиране? Прегледаха Протокола на Попие. Тук също не го намериха. Арестуваха Попие, но за да бъдат сигурни, затвориха в Консиержери и съставителя на списъка Шоде. Добавиха още няколко подходящи хора – между тях и Арнусе, изостанал от вчерашната жетва – раздуха им *эвоздея* до езотерично сдружение, което с действията си целяло да навреди на общото дело, и така се роди още един мрачен заговор срещу Републиката.

Съдиха ги същия ден, когато съдиха и Робеспьер, на отделна, сутрешна сесия.

Погубиха ги заедно на 10 термидор, или 28 юли.

От момента на арестуването, докато не кихна в чувала на гилотината, Попие не продума нито дума.

Беше далеч.

Историческите извори твърдят, че на този ден, 10 термидор (28 юли) 1794 година, заедно с Робеспьер са гилотинирани 104 осъдени. Този разказ говори, че са били 107. Броят им е запълнен от гражданите Жан-Луи Попие, който ядеше смъртта; Арнусе, който обичаше рая, и Шоде, който умря невинен.

Защо ги няма в списъка за екзекутиране, а са екзекутирани, не може да се обясни. По същите причини, поради които ни трябваше толкова време да обясним защо други хора са осъдени на смърт, а въпреки това не са умрели.

Улиците бяха пълни както в дните на всенародни празници. Според Революционния календар те бяха много, но никога не бяха достатъчно за влюбения в свободата народ. Сякаш Върховното същество бе отново в столицата на Революцията. Париж изпращаше Робеспьер по пътя, излъскан от безмилостните колела на Добродетелта. Дългата върволица от двуколки се влачеше през Пон-Ньоф по улица "Сент-Оноре" към Площада на революцията.

Всички гледаха към Неподкупния, мнозина искаха да го докоснат, някои за да запазят спомена за този ден, да го свалят от него. В скъсана мръсна риза, с кървава превръзка около челюстите, отпуснат в ръцете на приятелите, той не изглеждаше страшен. Може би замислен, учуден, погнусен, но не и страшен.

Тълпата крещеше: "À bas le maximum!" Отново се чу песничката:

*Monsieur Guillotin
Ce grand médecin,
Que l'amour du prochain
Occupe sans fin...*

Никой не обърна внимание на последната двуколка в редицата, докато една жена – Жермен Шитие, току-що пусната от затвора, не забеляза приликата между осъдения в нея и Робеспьер, такъв, какъвто беше някога. Гражданката го замери с камък и изкрещя: „À bas le Maximilien!" Тълпата поде шегата, засипвайки двойника с обиди и подигравки.

Жан-Луи Попие нищо не забелязваше. В тъмносиния жакет, с нагласената руса перука, той се вслушваше в мелодията на далечната цафара и с късогледите си очи, през кръглите очила наблюдаваше как от Плас дьо ла Революсион се приближаваше гилотината.

Беше прав.

Приличаше на вретено.